

Beaufort buiten en binnen

Hedendaagse kunst aan zee

Met de derde editie van Beaufort palmen toonaangevende kunstenaars uit binnen- en buitenland opnieuw onze kust in. Stranden, dijken, duinen en tuinen zijn de unieke locaties voor een grote openluchttentoonstelling. En er is ook Beaufort Inside.

KUNST EN DE KUST

Beaufort, de triënnale voor hedendaagse kunst aan zee, maakt van de hele kustlijn opnieuw een gigantisch platform voor hedendaagse kunst. Naast een grootschalige buitententoonstelling zet het Kunstmuseum aan Zee ook binnenskamers een tentoonstelling op, waarin de verkenning van de kust vroeger en nu centraal staat. Daarin valt op dat de kust steeds een geliefde creatieplek en broeihaard voor kunst, kunstenaars en kunstminnaars is geweest. Rode draad doorheen beide expo's is de relatie tussen kunst, geschiedenis en erfgoed van onze kust.

Curator van beide tentoonstellingen is Philip Van de Bossche, directeur van het Kunstmuseum aan Zee in Oostende, die er het afgelopen jaar een nieuwe wind deed waaien. De invulling van beide projecten past dan ook binnen het huidige beleid en de recente collectie-uitbreiding van dit museum. Opvallend daarbij is dat het er naar streeft 'meer museum te worden' door op een creatieve manier met erfgoed en geschiedenis om te gaan.

De binnen- en buitententoonstelling en de catalogus worden dan ook aangegrepen als platform om naast roerend, ook onroerend en immaterieel erfgoed van de kust te presenteren. Daarbij zijn de drie platforms op diverse manieren met elkaar verbonden, zodat er een geheel van dwarsverbanden en verwijzingen ontstaat. Vandaar dat een groot aantal van de kunstenaars in Beaufort Outside spelen met thema's die ook aan bod komen in Beaufort Inside. Vermits de aan-

dacht in Beaufort Inside veelal gaat naar minder bekende of vergeten historische feiten of gebeurtenissen, vormt deze tentoonstelling dan ook een geschikt vertrekpunt voor de verkenning van de afzonderlijke kustgemeenten.

OORLOG EN VLUCHTELINGEN

Beaufort Inside, dat de titel meekreeg *Herinneringen. Kunstenaars aan de Belgische kust van 1830 tot 1958*, onderzoekt de identiteit van de kust als 'plaats' voor creatie vroeger en nu. De twee jaartallen in de titel staan in het geheugen gegrift: 1830 als synoniem voor het ontstaan van België en 1958 verwijst naar Expo 58 en het openstellen van de autosnelweg naar de kust. Het verhaal van kunst aan de kust hangt immers ook samen met een verhaal over mobiliteit. (Even een kijkje nemen buiten: in Beaufort Outside raakte de Amerikaanse kunstenaar Matt Mullican geïnspireerd door de huidige kusttram. De tramspooren zijn voor hem mentale verbindingen in het brein. Hij koos daarom de tramremise in De Panne als locatie uit voor zijn werk.)

De zee trekt al eeuwenlang schrijvers, kunstenaars, kunstminnaars en creatievelingen aan. De periode 1830-1958 is daarenboven een tijdsbestek waarin er op sociaal-maatschappelijk, economisch en cultureel vlak heel wat in beweging was aan de kust.

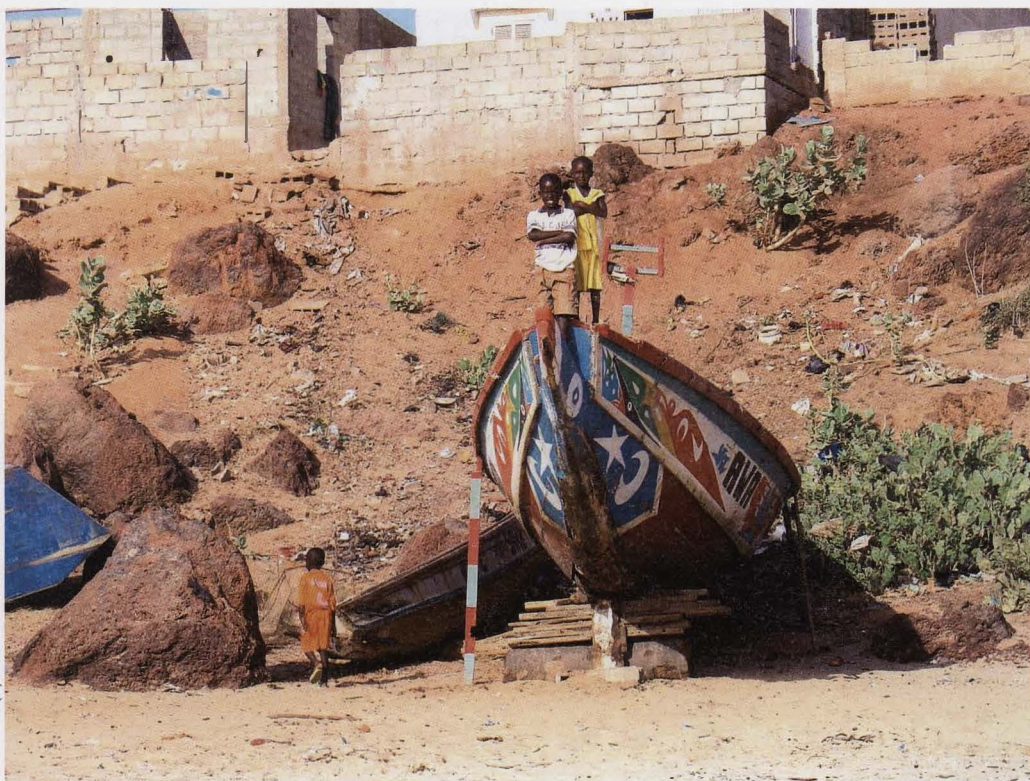
Net zoals iedere kunstenaar in Beaufort Outside aansluiting zoekt met de eigenheid en de geschiedenis van een plek, brengt de tentoonstelling Beaufort Inside ook kunst van

Daniel Buren

© VZW KU(N)ST - BY COURTESY OF THE ARTIST

© VZW KU(N)ST - BY COURTESY OF THE ARTIST

© VZW KU(N)ST - BY COURTESY OF THE ARTIST

kunstenaren die voor korte of lange tijd aan de kust verbleven en die in hun werk inspeelden op de identiteit van een plek. Daarom wordt er per kustgemeente een focus gelegd op een thema dat typerend is voor die gemeente of op een gebeurtenis die behoort tot het collectief geheugen. In Nieuwpoort, waar de IJzer de frontlijn vormde tijdens de Eerste Wereldoorlog, is dat ongetwijfeld het oorlogsverleden. Een ensemble van oorlogstaferelen en fotomateriaal biedt een blik op de frontlijn gezien door de ogen van de kunstenaars, die er in de loopgraven gestreden hebben. Dit waren kunstenaars van uiteenlopend allooi, van gevestigde waarden tot amateurkunstenaars, die het leven aan het front vaak heel spontaan en expressief weergaven om zo een getuigenis te brengen van de feiten: de verwoesting van mensen, het landschap, de architectuur. Vanaf 1916 ontstonden er binnen het Belgisch leger artistieke afdelingen in Nieuwpoort en Lo. Heel wat migranten kwamen naar de kust tijdens die periode en erna.

In Nieuwpoort is een werk te zien van Philip Aguirre y Otegui en Sven 't Jolle, twee hedendaagse kunstenaars die elk op een eigengereide manier de vluchtelingenproblematiek verwerken in hun werk. Aguirre liet een bootpaviljoen uit Senegal verschepen, dat gemaakt is volgens de traditio-

nele techniek waarmee Afrikaanse vluchtelingen hun boten bouwen. In dat paviljoen laat hij tevens hedendaagse kunst zien uit Senegal en er is een link naar de Senegalese soldaat-kunstenaars uit de Eerste Wereldoorlog. Op die manier zal het verhaal van Aguirre een echo vinden in het verhaal van de frontkunstenaars en de migranten die in Beaufort Inside aanbod komen. Ook Sven 't Jolle, die in Nieuwpoort een omheinde speeltuin op het strand bouwde, verwijst in zijn werk naar asielzoekers.

NOOIT GOED GENOEG?

Het thema van de marine is boeiend en belangrijk in het Beaufort-gebeuren waarin de zee overall live kan worden ervaren. De zee zorgt voor een dominante setting, waartegen elk sculpturaal werk in de omgeving het maar moeilijk kan opnemen. De Amerikaan Evan Holloway plaatste een transparante sculptuur in de buurt van de vloedlijn, waardoor je naar de horizonlijn kan kijken. Er staat een tekst op: 'NEVER GOOD ENOUGH'. De kijkervaring die een kunstwerk oproept, kan nooit winnen van deze die de horizonlijn van de zee teweegbrengt.

Maar toch blijft het overdonderende, imponerende zeezicht kunstenaars inspireren. Daarom duiken er in de binnentent-

Evan Holloway

© VZW KU(N)ST - BY COURTESY OF THE ARTIST

Beaufort buiten en binnen

© SABAM BELGIUM, 2009

*Théo Van Rysselberghe,
De badsters
Kunstmuseum aan zee,
Oostende*

toonstelling veel werken op die het zeezicht en het onstuimige ondoorgrondelijke karakter van de zee tot onderwerp hebben, en dit zowel vroeger als nu.

Het thema van de marine is zelfs de focus voor de kustgemeente De Panne, waar vanaf het einde van de negentiende eeuw kunstenaars neerstrijken die het pleinairisme beginnen te beoefenen. Zo had de jonge Nederlandse schilder Louis Artan in die periode een atelier op het strand van Adinkerke. Artan bestudeerde dagelijks het water en het licht onder wisselende weersveranderingen. Hij doorleefde de natuur om haar in haar essentie te kunnen weergeven. Nog steeds blijven kunstenaars in dialoog treden met deze horizonlijn. Het lijkt echter niet meer te gaan over een getrouwe weergave van de natuur, maar eerder over een reflectie erop.

Naast de kunstenaars die er geboren en getogen zijn, zoals James Ensor en Léon Spilliaert, trok de kust al eeuwenlang kunstenaars van elders aan. Toch duurde het relatief lang voordat bepaalde kustplekken in trek waren als vakantieverblijfplaats. Wat veel te maken had met de bereikbaarheid ervan. De betere toegankelijkheid van badsteden aan de oostkust, zoals Knokke en Blankenberge, zorgde ervoor dat daar sneller kunstenaarsclans voorkwamen dan aan de westkust. De Belgische kunstenaars die onder invloed kwa-

men van het Franse impressionisme en van het werken in de volle natuur, trokken naar de kust om indrukken op te doen. Rond de schilder Théo Van Rysselberghe en de schrijver Emile Verhaeren die samen geregeld in Knokke verbleven, schaarden zich vele kunstenaars. In Blankenberge ontstond er een kunstenaarskern rond de Brusselse zakenman, Henri Van Cutsem, die er in 1882 een villa kocht op de zeedijk. Hij nodigde er vrienden uit als Guillaume Charlier, André Collin, Théodore Verstraete en Guillaume Van Struydonck. Na de aanleg van de spoorlijn Brugge-Blankenberge in 1863 kende Blankenberge als toeristisch oord zijn doorbraak.

Het duurde tot het begin van de twintigste eeuw voordat de woonkernen langs de westkust een grotere bereikbaarheid kregen. Vandaar dat de eerste golven van pleinairisme in de schilderkunst zich daar aanvankelijk niet of weinig afspeelden. Geleidelijk aan stroomden toch kunstenaars, schrijvers en architecten Koksijde, Sint-Idesbald en Oostduinkerke binnen. George Gard had er een huis en ontving er veel kunstenaarsvrienden. De surrealisten Paul Delvaux en René Magritte zochten het pittoreske in de kust van het interbellum op. Maar er waren ook minder bekende surrealisten zoals Mark Eemans en Camiel Goemans die er acties in de duinen deden.

Brigida Ramona Parra

Beaufort buiten en binnen

Mu.Zee: nieuw museum in Oostende

Mu.Zee, dat begin maart opende, is de nieuwe naam voor het museum in de gebouwen van het vroegere PMMK, dat nu zowel de collecties van de provincie West-Vlaanderen als van de stad Oostende herbergt. Mu.Zee is goed nieuws voor de kunstliefhebbers die door de sluiting van het Oostendse Museum voor Schone Kunsten het jarenlang hebben moeten stellen zonder de grootste verzameling Spilliaerts van ons land en zonder vele andere prachtige kunstwerken.

Mu.Zee besteedt heel veel aandacht aan Léon Spilliaert en ook aan James Ensor en Constant Permeke. Naarmate de bezoeker hoger klimt in het gebouw wordt de kunst moderner. De unieke collectie van Mu.Zee presenteert, op 12.000 vierkante meter, een overzicht van de Belgische kunst van 1830 tot nu. De grote verhaallijnen zijn: James Ensor en tijdgenoten, Léon Spilliaert en tijdgenoten, de eerste generaties abstracten, het grafisch werk van Félicien Rops en Fernand Khnopff, Luc Peire en tijdgenoten, de Cobra-beweging, de nieuwe visie (o.a. Roger Raveel en Raoul De Keyser) en de hedendaagse kunst.

© SABAM 2009

VERDWENEN KUNSTPROJECTEN EN ARCHITECTUUR

In de expo en de catalogus is ook archiefmateriaal terug te vinden van verdwenen locatieprojecten aan de kust. Bij de speurtocht naar insitu kunstwerken aan de kust, kwamen er diverse muurschilderijen aan het licht. Iedereen kent het wandschilderij van René Magritte in het Casino van Knokke. Minder bekend is echter het wandschilderij van Marc Mendelson in het Kursaal van Oostende en dat van Jan Cox in het verdwenen vakantiehuis Emile Vandervele II in Oostduinkerke. Naast dergelijke architecturale kunstingrepen wordt ook aandacht besteed aan niet uitgevoerde projectvoorstellen en aan andere tijdelijke kunstprojecten. Zoals bijvoorbeeld het denkbeeldig museum, Musée d'Art Moderne, Département des Aigles, Section Documentaire, dat Marcel Broodthaers maakte op het strand van De Haan in 1970. Het was een plattegrond van een museum in het zand, die na drie uur werd weggespoeld. Dit soort werk roept vragen op rond de functie van het museum en rond de onzichtbare lijn die er altijd bestaat tussen het museum en de kunst in de publieke ruimte.

In Beaufort Inside zitten ook vele verwijzingen naar de modernistische architectuur van de kust. Meerdere schrijvers, kunstenaars en kunstmecenasen lieten er een villa bouwen, zoals Herman Teirlinck en Karel Maes. Op die manier worden er steeds meer lijnen zichtbaar tussen kust, erfgoed en geschiedenis.

Een aantal hedendaagse kunstenaars spelen in Beaufort Outside dan weer in op de architectuur die we enkel aan de kust terugvinden of laten zich inspireren

door de verdwenen architectuur. De Portugese Leonor Antunes kiest voor bestaande en verdwenen architectonische elementen uit Knokke. Ze nam een plattegrond van een verdwenen modernistische villa als uitgangspunt voor een werk waarin ze de typische houten strandcabines opneemt. Terwijl de Pool Robert Kusmirowski een gevel van een Pools gebouw uit de jaren dertig gaat kopiëren en inplanten op de dijk van Blankenberge. Hij speelt op die manier met zijn eigen traditie en verleden en de notie van origineel en kopie. Hij doet ons terugblikken naar iets dat zestig jaar oud is en we doen dit onvermijdelijk met de ogen van nu. Een kunstenaar die in zijn werk ook kritisch reflecteert op onze omgang met geschiedenis is de Nederlander Krijn De Koning. Hij bouwde een constructie op de archeologische site van Ter Duinen die de complexe gelaagdheid van die site blootlegt, waardoor niets meer origineel lijkt. Elke ingreep of reconstructie is tijdsgebonden en subjectief.

Bijzonder is ook het site-specifieke project van Brigada Ramona Parra. Dit Chileens Collectief maakte met de kinderen van een zeepreventorium in De Haan een gigantische wandschildering in een tunnel. Daarnaast realiseerden diverse kunstenaars een soort architecturale constructie, zoals een paviljoen, een kiosk of een amfitheater met stroomvoorziening, die voor diverse activiteiten gebruikt kan worden.

Het Kunstmuseum aan Zee nodigt deze zomer iedere bezoeker en kustbewoner uit om eindeloos te flaneren tussen strand, stad, zeedijk en tuin, waar veel te genieten en te ontdekken valt.

Isabelle De Baets

Léon Spilliaert, *Marine met kielzog*, 1902
Kunstmuseum aan zee,
Oostende

COLLECTIES PROVINCIE
WEST-VLAANDEREN
EN STAD OOSTENDE

Jan Cox voor zijn muurschildering in het verdwenen vakantiehuis Emile Vandervele II, Oostduinkerke

info

**Beaufort 03,
triennale voor
hedendaagse kunst
aan zee**

Nog tot 4 oktober 2009

Beaufort Outside:

diverse badsteden

Beaufort Inside: Mu.Zee

Kunstmuseum aan Zee

Romestraat 11
8400 Oostende

Open: dinsdag
t.e.m. zondag van
10 tot 18 uur

Gesloten: maandag

Tel. 059 56 45 89

www.beaufort03.be

Foto: Archeef Galerij De Zwarte Pantier © SABAM 2009